

# ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

## ОРГАН АЛИЈАНС ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЈЕВИНИ ЈУГОСЛАВИЈИ

Администрација: Престолонаследничко трг, 38  
Број поштанског чековног рачуна 53.191

Уредници:  
АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ  
ЛАРИКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 15 децембра 1931  
БРОЈ 23—24 — ГОДИНА XII

Власник: А. Ж. П.  
МИЛИЦА ДЕДИМЕР

Издава и 15 у месецу. — Годиниша прегледа  
48 дана. За иностранство 60 дина. Примерак 2 динара

### „Završna riječ“ — Prva riječ

4 новembra т. г. одржао је »Женски Покрет« у Загребу под председањом г-де *Dr. Mire Vorvarke-Kočonda* godišnju skupštinu koja је bila vredno dobro poсеćena i dala u svakom pogledu najbolje rezultate. Tajnica *Z. P.* u Zagrebu, *g-đa Dr. Slava Rastovac* podnela је izvештај o radu društva. Njen izvешtaј odluku је se stvarnim izlaganjem, sistematskom podizanjem i prožet је pravim iskrenim feminističkim duhom. Ona је podnela izvешtaј za četiri tačke: 1.) Sudjelovanje i rad na kongresima u inostranstvu i u nas, 2.) Saradnja sa svima *Z. P.* u našoj državi, s kojima smo povezani u Alijansi Женских Pokreta, 3.) Feministički rad kod kuće, т. ј. prosvjećivanje žena, zaštitno radovanje i prožet је правим iskrenim feminističkim duhom. Ona је podnela izvешtaј za četiri tačke: 1.) Sudjelovanje i rad na kongresima u inostranstvu i u nas, 2.) Saradnja sa svima *Z. P.* u našoj državi, s kojima smo povezani u Alijansi Женских Pokreta, 3.) Feministički rad kod kuće, т. ј. prosvjećivanje žena, zaštitno radovanje i prožet је правим iskrenim feminističkim duhom. Ona је podnela izvешtaј za četiri tačke: 1.) Sudjelovanje i rad na kongresima u inostranstvu i u nas, 2.) Saradnja sa svima *Z. P.* u našoj državi, s kojima smo povezani u Alijansi Женских Pokreta, 3.) Feministički rad kod kuće, т. ј. prosvjećivanje žena, zaštitno radovanje i prožet је правим iskrenim feminističkim duhom.

eјčastno u opasnosti, što се danas može čuti. Pouami de la Barre u svojem спису «L'egalité des sexes» u XVII stoljeću zahtijeva da žene budu suci, advokati, redarstveni činovnici, vojskovođe, sefovi ambasade, pa čak i ministri crkve. Zaista је ironija sudbine, da се kulturna Francuska, koja је od XVII stoljeća sirila najismijelije ideje feminističke, ideje koje najviše štaju Montesquieu-a, Stuarta Mila i najmodernije feminističke vođe, još danas utračava dati ženama politička prava.

A kako rado naše žene? Na naš poziv na rad odgovoravaju nam — uz časte iznimke, dakako, — da nemaju vremena, da su cijeli dan zaposlene u uredu, da imaju veliku familiju, da imaju elite društvene obveze, pa da što će, da im се ne da saradivati, da im muž ne dozvoljava itd. itd. Medutim, i u drugim zemljama žene su zaposlene. I tako žene teško zaraduju svagdanji hljeb. Ali u tako žene sviježeste, da moraju један makar mali dio svoga vremena pokloniti javnom dobru.

Karakteristična је pri tome jedna prijava. Govjek је pomislio, da će svršetie akademizirane listove saradivati u *Z. P.* ili u najmanju ruku biti član članovi Pokreta. Doživeli smo razočaranje u tom pravcu. Današnje pravnice, profesorkе, farmaceutkinje, itd. zaboravljaju s malim izuzetkom, да su прve pionirke *Z. P.* vodile mučnu борбу за mogućnost i pravo sticanja uopće, а poslije за pravo namještanja. Gdje су те mlade site, koje су našle sve škole otvorene, pot do ispitata otvoreni, pot do namještanja utr? Trebala bi nam njihova saradnja. Uotrebан је nov entuziazam, novo vjера. Ali, то zaludu tražimo. Nalazimo samo nehaј za »javnu stvar«. Čini се da је u tima teškim jedne francuske feministkinje: »A une génération travailleurse suit une génération profiteurse». U još većem broju apstiniraju се studentice. Svakako nebrava појавја. Vodimo tešku борбу protiv tog indiferentizma.

Druga је teška борба она protiv predrasuda. Duboko su ukorijenjene predrasude naših žena i muškaraca s obzirom na feministički pokret. Krize је pogoršanje да feministkinje bi značilo imirati svе manje skarcara, piti, pušiti, burleskno се vladati, pravdati се, moštiti razdor u brak, otuđiti ženu svom domu itd. Zvuči sve neverojatno, ali је ovo mišljenje zaista kod nas još rašireno. Kada žena odgovara: No će meni *Z. P.*, kad sam ja sretna u braku, onda то znači: ta је sretna bogja, да *Z. P.* nudi i njen brak, да се upleće u brakov upoće. Koјег је pogoršanje shvatanja! A feministički pokret želi prike svega mir, harmoniju i sreću u braku, u društvu, u državi. Nije riječ o teškoј појавја, да su ljudi s ovakvim predrasudama iznenadeni, kad се sastanu s nama, iznenadeni su, što normalna izgledamo i normalno mislimo. Takav је veliki dio ambijenta, koji nas okružuje. Nas је u odboru suviše malo, да subjektivno toliko predrasude. Dužnost bi bila našim članica, да svakom zgodom ispravljaju krive nazore o feminističkom pokretu. Odbor *Z. P.* namjerava u sljedećoj godini izdati malu brošuru, koja će u tom smislu informirati svakoga.

Teča је vrsta naše борbe она protiv uobičajene tradicije, по kojoj се ženi не priznaje njena vrijednost. Svakа је žena feminist ka što је svaka žena pacifist. Po svojoj prirodi žena не može да to не bude. Produđiti u ženi svijest o tome — dužnost је feminističkog pokreta. A bi feminist znači једnostavno imati svijest o socijalnoj i čovječanskoј vrijednosti žene. Feministički pokret neprestano naglašava tu vrijednost i nastoji ја da ženi pribavi priznanje, koje она zasluženje. Naše društvo vazda potcijenjuje ženu i ženski rad. Mi hoćemo да počramo tu vrijednost и to једnako vrijednost akademskih radnica, manuelnih radnica, seoske žene u domaćice. Kod domaćice, koje vrše teški, а često nevidljivi posao, hoću да се zadržim. Mislim оне domaćice, koje same zasukuju rukave, strpljivo i predano rade и upravlјaju domom. Njihov posao, koji се toliko potcijenjuje, не traje osam sati, niti traje od јutro do večera. Njihov rad nema početka i nema svršetka. Kad svi појавја да на počnati, žena-mat te počnje да siје и krpa, jer је по данu obavљају druge neodgođive poslove. A ako noću dјete zaplače ili oboli, то će u-stati? Samo žena. Taj posao не vidi се. Vidi се tek она, kad се не radi. Taj posao kvalificira се redovno kao nezadatan ili nikakav. Zamislimo podričicu niže činovnika od pet članova. Stau plati, sve nahrani, čisto то obuci i donas, а bez duga ostati — zar је to danas mala stvar? Majstor, koji је tuje, u većini је žena. I prema našoj Astrolozički žena tri ugla kuće. — A toki не poznaje иčestitog iskustva udovica, koja је bez nekakvih sredstava ostala sama sa petero-šestoro dјece pa је od svakog dјeteta načinila čestitog čovjeka, sve s јednom zamjernom energijom, koјa mora pobuditi udvijenje i poštovanje. — Iz nepodne, mrtve zemlje stvorila је često mnoga јednostavna žena teškim radom svojih ruku, razumnom metodom i prirodnom inteligencijom uzorno gospodarstvo itd. Mogla bih bezbroj takvih primjera nabrojati. Takove bi žene trebalo dekorirati ordenom, koji се zove — priznanje društva. S tim priznanjem, naglašava feministički pokret, moraju žene прve započeti. Žena mora ženo poštivati i priznati joj njenu vrijednost. Onda će то učiniti i muškarac. Neka не bude utječaj žene prva, koja noli kopje nam ženom. Ali је žena učinila nešto dobro, neka се не javi zavist u našem srcu, što mi to nismo učinili, nego priznamo lojalno то dobro. Čelokupni život krenuo bi drugim pravcem, kad bi bilo više priznanja u svijetu.

Jos је једna teška борba, тек nedavno ustrala u svijetu, protiv koje се bori *Z. P. Osopora* се ženi pravo na rad i tjera žena iz namještanja. То znači u skrajnjim konsekvencama tjerati ženu u prostuciju ili u smrt. Živjeti mora, а rad joj се brani. Žena је i onako opterećena trostrukom sudbinom radnice, žene i matere. Danas, okružena zabranama о predrasudama tjeraona od državne vlasti i mržnje susjedica stoji она sa svojim tijelom u strahotivju borbi. Svi oni, koji се boје ekonomske nezavisnosti žene, složiли су се kao u neki kartel, koji osporava ženi svako pravo на rad. Zašto се ženi prihvatila rada izvan svoga doma? Kruta mužda natjerala је žene bez

razlike на društveni položaj на rad. Nisu то željele i hirovi ženski, kako mnogi volje prikazivati ulaz žena u rad, nego taj ulaz dikтира utrazi i teški današnji život, koji не poznaje nekadanje romantike, kavalristva i obzirа prema ženi. Realni današnji život tretira ženu samo kao broјku isto kao i muškarca: nameće joj iste, а kad је i izvan kuće zaposlena, а веće dužnost. Medutim, kad dolazi do odprava на rad, muškarca i žene, т. ј. do prava на rad, onda се ženski radnik не prima, jer је žena. Dakle, dužnosti једnake, katkada veće, а prava nikakova. Tu ulazi feminizam sa svojim borbom nastojeći popraviti, olakšati, ublažiti taj teški put do rada, koji је uvjetovan ekonomskom nuždom života.

Drugim је ženama rad izvan kuće životna potreba, iva i jaka želja. Ko smije ženi osporiti pravo на rad? Јedan od principa feminizma и modernog socijalizma јest: да svaki čovjek, bio muškarac ili žena, ima pravo на rad. То се pravo на rad не može и не smije nikome poreći. То pravo на rad ima svatko bez obzira на svoje materijalno stanje. Često се tuje krivi i јednostrani sudovi: да žena koja živi u materijalno srednjim prilikama, nema pravo на rad. Tko је kada zamjerio dovoljno sitiranom muškarca, što vjeroјatno činovničko zvanje, bilo koju slobodnu profesiju ili koji obrt? То nije još nikome palo на pamet. Sta više, svijet jede s nekim omlađovanjavanjem на muškarca, koji provodi život u neradu. Eto — тамо gdje се muškarcu zamjera nerad, тамо се ženi u istom položaju zamjera rad. Čudnog li mišljenja!

Budući, да једna kruta nužda, а u drugu živa potreba за zaposlenjem јesu ови movens, koji vodi ženu на rad izvan kuće. Tko zamjera obim ovim radnim tijevima žena rad, taj ili је slijep kod očiју ili svjesno neće да prizna, да је rad žene nužna posljedica današnjeg ekonomskog stanja. Svjet је nakon rata začudnоom brzinom spasio, а ogromne izmjene tehničke, industrijske i obrtno-novih naziranja на svijet i život. Medutim, s izmjenjenim mentalitetom žene, koji су uvjetovale samo životne potrebe, neće да се veliki dio svijeta sprijatelji. Krivo је mišljenje, да је zaposlenje žena uzrokovalo veliku nezaposlenost u svijetu. Razlog leži u otkrovenju dublje, leži u teškoј porinim prilikama i u današnjem privrednom sistemu.

Jedna се zamjerka još često tuje и ponavlja, да name да žena radi iz sukusa-zа, а да preuzete dužnosti vrši površno. Izbrojite među manuelnim i intelektualnim radnicama оне, koje radi u iz nužde, не је uznatnije potdaci, već за svoj luksus, — па čete izbrojati једna 1/10. А žene preuzimе dužnosti не obavljaju zdnsno, treba да се zamјene savjesnim radnicama, — isto dakako trebalo bi postupati kod muškaraca! Kod namještanja radne site trebalo bi uopće да odluču kvaliteta rada, а не spol radnika, kod једnake kvalitete trebalo bi да odlučuju momenti kao starost, potreba, zdravlje, а не veće porodice, mogućnost druge zarade ит. sl. Francuski feministički časopis »La Française od 9-V o. g. pretresa u јednom članku novo rumunski zakon, по kojemu се udatim Rumunkama brani zaposlenje. Veliki dio Rumunki obišao је zakon на taj način, što је се rastavile od muževa, oćeva njihovo



Једино које се може законом наметнути. Ту се сад обично наводи то ком ће закону бити регулисани имовински односи супружника, које ће држављанство имати деца, како ће се решити питање развода брака, кад га не дозвољава оба законодавства? Све су то проблеми, не кажемо лако за решавање, али свакако решљиви, о чему најбоље сведочи шеста часка конференција за мунароудно припадност држављанства. Најзад, још један аргумент као да хоће да се претстави феминистички покрет непријатељски према појму јединства породице. То би било и сувише омигледно нетачно; јер је јасно да свака жена жели породицу, да жели добра тој породици, те ће према томе и она и њен муж, ако јој се да слобода одређивања у погледу држављанства изабрати свакако оно што је у даној прилици за породицу најбоље. Овде се морају узети у обзир сви они губици који се навлаче на жену када промени своје држављанство (губитак права на државну службу, губитак често права да има непокретно имање, и т. д.). Оно што жене хоће није једино апсолутно правично да жена и муж буду равног држављанства, већ само да им се у принципу призна могућност избора између њених држављанства по рођењу и мужјевог држављанства, према томе што је у даном тренутку и за једног и за другог, те према томе и за породицу боље. У томе је друга забуда у веан са контрааргументом јединства породице.

Проблем држављанства жене по нама није у скупој са питањем женских породице, колико у скупој разлици између и окупације државља. Помисли тај да често опрема интереса значи решити питање држављанства у опште, па и питање држављанства удате жене. Приликом тог решавања како законодавца унутрашњем праву, тако и кодификацијом међународне конференције морају политику различно одговори, осим принципа политичног принципа. Један такав принцип је једнакост свих индивидуа пред законом. На основу тог принципа, и на основу једне чак строје, једне очигледне тенденције ка политичком и правном ослобођењу жене, која доминира нашим временом, и коју законодавци не могу игнорирати, има се наћи једно стрелце решење које задовољава интересе државне политике и основну меру правде и једнакости: принцип женог слободног одређивања у питању њеног држављанства. Тиме што су женама данас створене многе могућности, тиме што су јој чиници приступачним многи позиви, код жене се прво породице један јачи осећај индивидуалности, једно жеље за повећаном одговорношћу и везаности за државу, тако да се то мора реперкутовати и на питању њеног одбора према држави у питању држављанства. Најјачи аргумент за женску тезу је: исте извесна примарна везаност индивидуе за право своје земље. Оно је штити, и оно је подељено према њеним расним и националним особинама, према њеним посебним способностима, напастују и карактеру, и зато је не само неправдоу већ и нехумано и нецелесходно лијити једну јединку тау права без великих разлика, а нарочито не без њених пристанака.

Анка Гоћевац.

## Našim čitaocima

Alijansa Ženskih Pokreta odlučila je da promeni iduće godine format »Ženskoga Pokreta«. Naš list izlaziće od 15. januara 1932 godine jedan put mesečno, svakoga 15 u mesecu u formatu kao što je bio »Ženski Pokret« prve godine.

Alijansa Ženskih Pokreta.

## Интернационална студијска конференција за разоружање у Паризу

26 и 27 новембра одржан је у Паризу један међународни састањак који су сазвали шефови великих политичких, социјалних, верских и интелектуалних организација. Циљ конференције био израз очевања народа свих земаља за смањење оружја помоћу интернационалног пакта.

На конгресу је дошло преко хиљаду делегата претставника 170 организација и 70 милиона људи. Почасни претседник је био лорд Сесил.

Предмет дискусије је био »За што разоружајути?« Међу говорницима су се могли изгласати. Г-а Лидер, Немца, која је већ 13 година посланик у Рајхстагу, рекла је да ратови нису корисни ни за кога, и изјавила да ће нас издужа конференција за разоружање обавести о неопходности Друштва народа, већ и о будућој судбини целога света; потребно је створити нову веру, јер народи треба да нађу снагу да се ослободе околна оруђања која их гушти. Г. Рене Касен (Француж), показао је да сваки народ очаран »оштрим долинцима која се зове оружја« брзо је изгубио своје капије народности, обрачунају да се ту налази сигурност; он жели једну интернационалну полицију против рата. Г. Једницки (Пољак) био је истог мишљења. »Морам се разоружавати да не бисмо убијали и умирали.« Министар грчки Г. Политис имао је врло много успеха тригирајући питање разоружања и правне тачке одговора, али не жели да се треба смањити оружјање само из практичних разлога него и нарочито због стварних обавеза које су се слободно узеле на себе у уговорима; нема националног ни интернационалног живота могућег без поштовања двете реч, а ограничење оружја је права обавеза преданица у В. Углову Европа и 68 чланова пакта Друштва народа. Г. Политис се затим задржао на проблему сигурности; према њему то је један појам који се тешко може ограничити. Ми смо пошли од интернационалне анархије ка потпуној организацији интернационалној која даје сваком народу само једну државу. Динар идијо идијо, идијо, идијо смо проишли добар део штаа чини се етане Друштво Народа, а Нарочито, пакт Бријан-Келог, и, нарочито, пројект за међународну правду. — Г-а Кантанкузен је у своје говору имала храбрости да захтева брзу интервенцију на Истоку где се људи убијају и тину жељени тиме да Друштво Народа доживе своју млоћ и стекне поверење свих.

На великом митингу у Трокадеру дошло је до нерета и чак и ругања. Амјал, јулијо, Ајстон, Ајстон, Франсија и други патриотски организација упути су са саву и оментаљно говорење. Говор сенатора Бора преношен из Америке радиом садашњим је мирно, али остали говорници међу којима г-ђа Лујза Вајс, лорд Сесил, Маџорин и т. д. нису се могли ни разумети. Једино су одобравали Г. Пенелет који је говорио тезу једна сигурност, да разоружање.» Иначе је намр био толики да сенатор Г. Жуњел и Г. Ерио нису могли закључити овај јавни митинг.

Све ово показује тешкоће на које се напала приликом интернационалног рада, нарочито у питању ове врсте. Међутим, не треба губити поверење у будућност, јер нам је ова конференција показала да у свима земаљама има искрених пацифиста. Истовремено је било студентских састанака са Сорбони са темом »Морално разоружање и Београд.« Већина одговорних људи исто ово питање. Француска Лига за Друштво народа издучи-

ла је да организује један велики састањак на коме ће претставници француског народа говорити за разоружање и мир. Жене целога света активно киле потписе за петицију за разоружање која се има предати у Женеве. Све ово показује да је свет мишља о промени државња више но икад до сад и да жели трајни мир. Да овај нама број организационих људи није переметно рад, можда би се успело да конференција која претставља 70 милиона људи изгласа без тешкоће све тачке предлоге резолуције је што би било јасан израз целог света да жели мир.

Др. Л. Квиџе

## Споразум на Балкану<sup>1)</sup>

Политички положај на Балканском Полуострву у току последњих година знатно се поправило у пркос немилых догађаја. Врло важан је био грчко-турски споразум. Оба појма су се показала као искусни државници. Споразум је био одакан изведеном разменом становиштва. Ма шта се могло рећи против бруталности којом су стотине хиљада људи приморани да промене своје бовариште, добивена је велика корист тиме што између њих дугеу заминула стварна више проблематична. Тако су Турска и Грчка најбољи поборници општег споразума на Балкану. То се могло лепо видети на другој конференцији која је одржана у Стамбулу пре краткор времена, а у Ангори завршила своја заседања.

Балканске конференције, чији је крајњи циљ стварање једне балканске федерације добиле су потпору ка од Интернационалног биром Мира. Прва конференција је била у Атини у октобру прошле године. Она је дала велики број идеја на пољу економском, социјално-политичком, саобраћаја, политичког и духовног обликовања. Претседништво је имао балкански претседник. Министарског савета Г. Панајотасију. Он је ове године припремо као ступањ за доцније балканску Унију један балкански пакт који је израдио професор Спириулоус (најк Валтера Шикинга). У основним претрама тога балканскога пакта (обавеза за мирно решавања сукоба, узимајући у обзир политичку ситуацију, и т. д.) већ је Атини постигнут споразум.

Био је тешкоћа око сагласности нацрта, али се ипак дошло до споразума који је задовољавао све стране. Напрст се предао једној специјалној комисији која је требало да да извештај идућој Конференцији; исто тако је предато комисији све што се односило на питање мањина.

Највећа тешкоћа за сваки политички споразум исто као и за балкански пакт лежи, нарочито у питању мањина, нарочито у македонском питању. За све друге мањине не постоји сумња да ли постоје обавезе уговором или не, само се дискутује о испуњавању тих обавеза. У македонском питању неће бити одлучено да Бугари не рекламирају, нису Македонци већ Срби, дакле да не постоје македонске мањине на које треба применити обавезу о мањинама.

Бугари и Албанци захтевају решење питања мањина као предуслучење тешких политичких везе. Југословени, Грци и Румуни изваљују »Третирање питања мањина је један део политичког споразума.« У нацрту македонског пакта предвиђен је један начин да се изгласе сва спорна питања. То се односи и на питање мањина. Изумијају се питања која се тичу компетенције државног законодавства. Када једна влада тврди: »Мањине чија права

ми тражите, не постоје?«, то ће та влада и да тврди да је то питање њичко неке компетенције, а не интербалканског споразума. Напрст балканског пакта не даје решења за ово питање конфликта компетенције. Најважнији задатак идуће балканске конференције биће покушај да се то питање више реши.

Овогодишња Конференција продужила је многе од радова прве конференције. На завршетку донела је пројекте једне интербалканске Трговачке Коморе и Поштанског Савеза за који су установљени прелиминарни закони. Завршетку припадало је увек у савезу интербалканског решења, о питањима дувана, пољопривреде, опште земљорадничке коморе, железница, ваздушног саобраћаја, санитета, изједначавања закона, држављанства удате жене, литерарних питања итд.

Види се објан делокруг рада конференције и смемо се надати да овај закључак неће бити остављено непрошено; јер и ако су конференције формално приватног карактера, ипак их владе постоје и воде рачуна о њима.

## О новом начрту чехословачког грађанског законика

Чехословачка је преузла аустријски грађански законик, али одмах по претварту почело се радити на његовој реформи. Установљена је била једна комисија стручњака, која је у небројним седницама студирала различите законике, с обзиром на садашње прилике. Претлет је ова комисија свој извештај завршила пред Комисији министарства правде, која ће за своје стране учинити промене и саткеби и начрт законика препоручити савету парламента. И ако се проци још некое време, док нови закон ступи у живот, ипак је од интереса што, какво станоновиште он заузима — у својој данашњој форми — према Жене, и какве промене траже напредни чехословачки кругови да се спроведу кроз тај законик.

И разних чланака и интервјуа за се да начрт законика побољшава положај неутаде мајке и њенога детета, које се у извесним случајевима изравњава са брачним дететом. О детету неутаде мајке, морају се старати и родитељи оца детинјег, ако би сам отац био без средстава. Ако родитељи детета склону да нешто изврше над дететом, дете епо постаје братно.

Законик предвиђа извесне олакшање у погледу држављанства и породичног имена удате жене. Проширује се на једноко право браћних другова, али законик у принципу задржава облик у коме је био главни члан породице, и ако га не назива више »главове већ« претставником» породице.

Још 1926 године Чехословачки женски савез је израдио своје предлоге за овај законик, и поднео га је влади. Савез је сада прерадио свој првобитни предлог, доводећи га у склад са захтевима осталих социјалних организација у Чехословачкој и поднеће заједнички парламенту један меморандум.

Женски Савез ишће потребу да се законик прилагоди новим социјалним приликама, пошто се сигуно неће скоро менјати. Као основа државе, нека остане породица, али таква породица, у којој је сваки члан равноправан и једнака. Проведена равноправност Жене и мушкарца, жупи и Устав гарантује. Права оца, прелазе у једнакој мери на оца и матер; породицу заступају и репрезентују оба родитеља. Жена не треба да буде обавезана да прати мужа у његовом боравишту. Место где се борави породица, породично име, које се они и њихова деца носе, и одлучује се на основу претварту пакта споразумно браћним другова. Ако н. пр. родитељи жеље да деца несе породично име матере, власт им то не сме забранити. Оба родитеља су дузна да се старају за домаћинство и негу деце. Онај родитељ који ту дужност испуњава, има право на половину прихода брачног другова, који зарађује. Ако је један од њих мртав, друга страна има право на повољнији социјалну потпору. Нарочити обзир морају

<sup>1)</sup> Овај чланак је изашао у Веснику Женских Покрета, који се издаје као прво септембе о Другој балканској конференцији у Паризу. У идућем броју долазе и остали извештаји о овом важном догађају из срца др. Милене Томасовић.

se imati za ženu, koja je usled braka postala invalid, ili napušta svoj poziv, te nema više mogućnosti da zaradi, ili ako joj je poverena nega dece. Alimentacija (državna) isplaćuje javna oblast (prezorni ured, bolnička kasa ili slične ustanove), kao što ona naplaćuje i iznos od dotičnog bračnog druga. Neplaćanje alimentacije imalo bi se kazniti kao prestup. Deca podate majke trebala bi da imaju ista prava, kao i bračna deca.

Kao što se vidi, između zvanličnih organa i zahteva feminizacija, postoje li veliki jaz. Verovatno da će novi čehoslovački zakonik imati srednju liniju, balansirajući među raznim kompromisima. Ali, on će nesumnjivo dovesti velike olakšice za ženu, značiće korak u napred na putu ka ravnopravnosti žene sa muškarcem.

Prag. Dr. Julka Hlapec-Bordević.

## Шпанске жене су добиле право гласа

Првог октобра т. г. на дневном реду шпанске уставодавне скупштине био је стављен члан устава, који говори о женском праву гласа. Октобарско сунце је грејало улице Мадриде, које су биле тог дана нарочито живе и свечане. Око шпанског парламента осељала се узгоменост и водили су се живи разговори међу парламентарним групама. У кулоарима парламента, нарочито се примењивао велики број жена, које су заустављале чланове скупштине, да би сазнале за њихово мишљење; ови очевидно изабегавали одговор, и желели да га бегавали речима скрену разговор на другу тему. На вратима, кроз која пролазе посланици у велику дворну залу, за седице, младе девојке деле детке, на којима је било написано: „Господе посланици, немојте довозити да се испрља Устав, увођењем привилегија. Ми тражимо једнакост бирачког права за све.“ — Потписана су национална удружења шпанских жена.

Једна делегација женских удружења тога јутра је била љубавно примљена од стране претседника скупштине.

Чим је седница отпочела, прво се развила дискусија о добу старости гласача: да ли да се утврди на 21 година или на 23 година. Госпођа Викторија Кент прва узима реч, кад је стављено на дискусију питање женског права гласа. Галерије и ложе препуне жена, нестрљиво чекају да чују првога говорника. Да ли је осељала колико узбуђења. Да ли је осељала говором многогласног слушаоелца? Она је тражила да се ово питање одложи за доцније, јер, већи, оно није са жељом, него са способношћу гласача, међу питање опортунитета. Да би се могао бранити идеал једнакости, на прво мору да живи за тај идеал.

Одјек њених речи учинио је да су затрепеле многобројне шпанске жене. Њихова лица су се разведрила, када се дигла и друга говорница, г-ђа Клара Кампоамор. Својим звучним, јасним и енергичним гласом она испуњавала велику салу једним новим духом. Она уздиже жену и тврди да је жена исто тако као и мушкарац, добро припрељена да употреби своје право гласа; говори о ратеницама, о универзитетској образованим женама, да ли когод може порицати њихове способности? Зар жене не плаћују порез? Зар оне нису потчињене свима државним законима исто као и мушкарац?

ци? Зашто онда да само мушкарац ужива сва права, која му пружају земљски закони? Државни устав створили само мушкарици већ и јесу, па зашто онда затворити женама врата скупштине? Не, нико неће право тако нешто одлучити, јер би таква одлука значила унаказити закон. И што је жена до сада била без политичких права, то је само зато што су мушкарици сами правили законе. Она захтева право гласа и за жене.

Затим су узимали реч остали говорници, једни су говорили за, други против женског права гласа, и када је листа говорника завршена, члан је стављен на гласање.

На лицима присутних жена читало се огромно узбуђење. По завршеном гласању, два секретара чијају резултат: за женско право гласа 160 гласова, и против 121. Са 39 гласова жене су победиле! Одушевљени аплауз се заорио двораном.

Јунакиња тога дана, била је г-ђа Кампоамор, којој су похитале да стегну руку многобројне присутне жене.

И данас шпанске жене имају сва политичка права. Феминистичка карта Европе од 1 октобра мења свој изглед. До сада само увек делали Европу, у погледу женског права гласа, на два дела — северни и јужни. Лионија, која је од Атланског океана полазила северним границама Француске, Швајцарске, Италије, Југославије и Румуније, до Принога Мора, делила је Европу на две различите феминистичке сфере. Данас је Шпанија прва пробила, она већ маршира пољустово политичке слободе жена на југу. — Која ће јој земља следовати?

## Уплв економске кризе на дружинско живљење

Немски часописи приобчежујео занимиво статистико за прво поллетје 1931. Та статистика је јасна слика седанајих тежих економских размар. У првих бестих месецх летошњага лета је било за 30000 мање нових законских (брачних) живака у првом поллетју ланскага лета. Законске зеве су најмножење падале у великих местих, кар је разумљиво, кер ту најмножење притисајо последике економске кризе: безропелност, падање доходков, negotовост екзистенце.

Други појав економске кризе је падање породов: у првом поллетју 1931 се је родило за 45.000 деце мање какор у еднак периоду претјаншњага лета. При тому дејствије је рајанивно то, да је падање породов веќе на вазех и по малих местих какор па у великих местих.

Немско пребивалство је некај лет сем константно пада и његов наравни прирастек постaje все мањи и мањи. Наравни прирастек је износио за прво поллетје ланскага лета се 214.658, а летошњг првих шест месецев савом 143.704, кар помена за 60 милијонски народ право катастрофо.

## „Вардар“ календар за 1932 год.

Коло Српских сестара је и ове године издало свој алманас „Вардар“ са календаром за 1932 годину. Алманас је и овога пута врло разноврстан и интересант.

## Финска жена у јавном животу

Без сваког претеривања могу да кажемо да финске жене спадају у најеманципиоване жене света. Тамо нема феминизма, јер су живот и пракса учиниле равноравном жену и мушкараца. Ова равноравност у животу види се у свакој прилици. У Финској свако без изузетка у својој 24 години добије право гласа, како мушки тако и женски, и никако запрете не смејају жени не само да гласа него и да управља животом финске нације, у сразмери са бројем гласача мушких.

Жене имају своје снажно и темељито изражене партије, чијом помоћи за прошлхх 13 година више су постигли на пољу једнакоправности и изједначања, него ан у другим државима феминистички покрети за неколико стотина година. Чак и број женских гласача прелази знатно број мушких гласача. У Финској има такође више гласача жена него мушкараца, с друге стране за постигнуће права гласа за мушкарце теже је него за жене. Према изборном закону не могу гласати они који су осуђени због обичног злочина, жандармерија, полиција, војска и чланови финансијске страже. Пошто је већина ових без права гласа, јер су мушкарици — и злочине врше више мушки но женски — то су женски гласачи у апсолутној већини. Ова превага на изборном долази до изражаја на целој линији. Политичке партије управе се такмиче за женске гласаче. Један од основних делова програма сваке партије је женско питање. Странке настојавају да остваре тражење жена, томе се може захвалити да полагамо и постепеним радом, жена у Финској је заиста равноравни друг са мушкарцем у јавном животу. У Финској већ годинама жене седе у влади. У највишим судским саветима нају се жене судије, међу најтраженијим адвокатама у држави налазе се жене. И у парламенту седи више жена. Снажном продирању жена има се много захвалити за ојачање мале државе, и нико није пожаљиво што су жене својим правима стекле утицаја и да то значи много за унутарње и спољне државне послове.

У Финској свако зна да је снажно освајање терена жена, особито на социјалном пољу, имало успеха у животу ове нове државе. Жене су ушле и прохибицију коју су завеле сасвим другим средствима но што је то учинила горда и богата Америка.

Фински трезвеност, дисциплина и вера осварила је забрану алкохола не тако као у Америци, где се дешавају најбуђе учиниче борбе противница са шверцерица. И у Финској имде опозиције против ове забране, али она не може да успева против јачине и снаге жена, које су из дана у дан све у већем броју. Гаметна политика одлуча је алуде од прекомерног трошења алкохола. Услед тога ни кријумчарење алкохола не врши се у толикој мери као у Америци. Највећа реткост је да некога узхвате у кријумчарењу алкохола, јер је пред овим народом високе културе закон светиња, и нико и не покушава да изигра закон. Дакако да и тамо има изузетка, и са немачког и естонског мори каткад покушају кријумчарење алкохола у државу, как би-

ло је и борбе на мору између финансијских и шверцера. Видети пијана човека у Финској спада у сензације. Оваког човека који је на себе забораовио, прати опште презирење. Власти истражују на који је начин дошао до алкохола и алкохолчар се кажњава необично строгом казном.

## БОРБЕ К. СТАЈИЋ

17 новембра напросно је преминуо у Београду Борђе Стајић, један од оснивача антиалкохолног покрета у Београду, и члан многобројних културних друштава. Пројект истинског љубавља према близаким, пун правог социјалног осећања, пок. Стајић је био одушевљени борац у раду на моралном подизању наше омладине. Истрајан и марљив у раду, ретко скроман, не тражећи никада да му се ода признање или да се види истакан, Борђе Стајић је остати један међу најдешним примерима омладине, како се живи и ради за своје идеале.

Пок. Стајић је био искрен поборник женскога покрета, он је наш рад пратио са највећим одушевљењем и са нама често сарађивао у многим пословима. Жалећи његову смрт, ми желимо да омладина, којој је он посветио цео свој живот, схвати његову девизу: „Кроз трезвеност ка културном, економском и социјалном подизању свих народа, а кроз међународно братство и солидарност — светском миру.“ То би била најбоља награда, коју је он могао у животу пожелети, за све оно, што је за свога живота, са највећим самопожртвовањем, Борђе Стајић пружао нашој средини.

## Белешке

НОВ ЖЕНСКИ ЛИСТ. — У Београду је почео излазити прошлог месеца нов женски лист „Југословенска жена“. Уреднички одбор саставијају: Вера Јовановић, Д-р Јелена Немковић, Радучка Чубриновић. До сада су изашла два броја, према којима још није могуће утврдити смер листа.

PRVI DECEMBER IN SPANSKE ZENE. — Први december је бил за спанске жене критићан др првега реда. На та дан је намрећ бил стављен у скупшћини предлог, да се јим званично зопет волиња правца, катеро со добије равнио пред два месеца. Они, ки со ставли та предлог, со га ставли из бојани, да жене воллици не ојачајо клерикалне и социјалистичке странке, нисо захтевали, да је потребно најпре просветити жене (мошкэга севада не), па шећ потом се ји да лако у рокте то неварно средство. Но, та рекационарни преварни ни добил већине, кер со социјалисти, клерикалци в Каталанци гласовли прти. Чудно је то, да се ведно понавља у политички годвини ено и исто : да се свобода з ено рока, а друга је зје приправљена, да јо омејет. Vsак има правцо, да се определи катеро се сам хоће и ниће нима правце, да дирира његово мишљење. Политично живљење је непремена борба, то је његово бивство, и само в теј борби се изкристализуа мишљење.

Ширите „Женски Покрет“!